

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Інститут післядипломної освіти
Медичний інститут
Кафедра терапевтичних та хірургічних дисциплін

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

Дієнко Н.М.

2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ТЕМАТИЧНОГО УДОСКОНАЛЕННЯ ЛІКАРІВ З ЦИКЛУ

«Актуальні питання дієтології в клінічній практиці»

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність 222 «Медицина»

Розробник
Завідувач кафедри розробника
Гарант освітньої програми
Директор ННПО
Директор інституту
Начальник НМВ

Зак М.Ю.
Зак М.Ю.
Клименко М.О.
Норд Г.Л.
Грищенко Г.В.
Шкірчак С. І.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Місце дієтології у системі професійної підготовки

В останні роки у всіх країнах світу спостерігається зростання зацікавленості до питань харчування. Це обумовлено широкою розповсюдженістю хвороб порушеного обміну речовин, які набули характеру епідемій, – це метаболічний синдром, ожиріння, цукровий діабет II типу та інші. Хворі зі вказаними захворюваннями можуть звертатись до лікарів різних спеціальностей. Відомо, що в останні роки важливе значення має індивідуальний підхід до призначення харчування. Вказаний принцип лежить в основі розробки раціонів харчування при різноманітних захворюваннях.

Мета тематичного циклу:

Формування системних знань, вмінь та навичок, необхідних для ведення професійної діяльності з дієтологічних питань пацієнтів з різноманітною патологією.

Завдання курсу:

Навчити лікарів різних спеціальностей в своїй професійній діяльності проводити профілактичну роботу (попередження виникнення захворювань шляхом проведення профілактичних заходів серед населення щодо культури харчування), діагностичну діяльність (діагностика захворювань та патологічних станів пацієнтів на основі володіння пропедевтичними, лабораторними та інструментальними методами досліджень), лікувальну діяльність (надання спеціалізованої медичної допомоги з питань дієтотерапії), реабілітаційну діяльність (проведення медичної реабілітації та санаторно-курортного лікування), психолого-педагогічну діяльність (формування у населення, пацієнтів мотивації, що направлена на збереження та зміцнення свого здоров'я, культури харчування), організаційну роботу (використання основних принципів організації надання медичної допомоги з питань дієтології в медичних організаціях та їх структурних підрозділах).

Перелік знань та умінь лікарів

Лікарі повинні знати:

- поняття про дієтологію як самостійну дисципліну; історію пізнання людиною проблем власного здоров'я в контексті розвитку суспільства, науки і культури; внесок вітчизняних та зарубіжних вчених у розвиток дієтології, як науки та її сучасний стан; предмет, завдання та методи дієтології; місце серед природничих наук та наук про людину; місце дієтології в комплексі лікувальних заходів;
- основні принципи лікувального харчування;
- основи раціонального і індивідуально-збалансованого харчування, величин потреби в харчових речовинах і енергії;
- біологічну роль харчових речовин і продуктів харчування;
- гігієнічні вимоги до харчових продуктів.

- фізіологічні основи дієтології, обмін речовин в організмі в нормі і патології, взаємозв'язку функціональних систем організму та рівні їх регуляції.

- причини виникнення патологічних процесів в організмі, механізм їх розвитку та клінічні прояви.

- основні принципи лікувальної кулінарії, структуру лікувальних дієт.

- клінічну симптоматику і патогенез основних захворювань шлунково-кишкового тракту, обміну речовин, серцево-судинної системи, нирок і інших захворювань, при яких дієтотерапія є провідним лікувальним фактором.

Лікарі повинні вміти:

- складати денне меню з урахуванням сезону і наявності продуктів;
- організувати роботу по веденню картотеки страв;
- розрахувати хімічний склад і енергетичну цінність раціонів;
- проводити роботу по оцінці ефективності дієтичного харчування;
- оцінювати якість продуктів харчування, готової їжі по харчовому і біологічній цінності, гігієнічним показникам;
- призначати дієту;
- контролювати відповідність призначеної дієти до нозологічної форми хвороби і періодів її перебігу;
- самостійно працювати з нормативною та довідковою літературою з питань лікувально-профілактичного харчування;
- використовувати принципи первинної і вторинної профілактики найбільш поширених захворювань;

Міждисциплінарні зв'язки

Дієтологія міцно пов'язана з такими дисциплінами: фізіологією людини, біохімією, терапією, хірургією, педіатрією, фізичною реабілітацією при захворюваннях внутрішніх органів.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Тема 1. Дієтологія як самостійна дисципліна. Основи здорового харчування. Загальні питання фізіології травлення. Патофізіологія білкового обміну. Патофізіологія вуглеводного обміну. Патофізіологія ліпідного обміну. Патофізіологія водно-сольового обміну. Клінічна вітамінологія. Актуальні питання раціонального харчування. Харчові речовини і їх біологічна роль. Технологія приготування дієтичних страв. Технологія приготування страв і кулінарних виробів з підвищеною біологічною активністю і пониженою енергетичною цінністю.

Тема 2. Дієтотерапія хворих на патологію шлунково-кишкового тракту. Харчування при захворюваннях стравоходу. Харчування при

захворюваннях шлунка та ДПК. Харчування при захворюваннях тонкої та товстої кишки. Харчування при захворюваннях підшлункової залози. Харчування при патології печінки. Харчування при патології жовчного міхура та жовчних шляхів.

Тема 3. Дієтотерапія хворих з патологією серцево-судинної системи. Дієтотерапія при атеросклерозі та дисліпідеміях. Дієтотерапія при гіпертонічній хворобі. Дієтотерапія при ревматизмі. Дієтотерапія при хронічній недостатності кровообігу.

Тема 4. Дієтотерапія хворих з патологією ендокринної системи та порушення обміну речовин. Дієтотерапія при цукровому діабеті. Дієтотерапія при ожирінні. Дієтотерапія при подагрі.

Тема 5. Дієтотерапія хворих з патологією сечовидільної системи. Дієтотерапія при гострому гломерулонефриті. Дієтотерапія при хронічному гломерулонефриті. Дієтотерапія при хронічному пієлонефриті. Дієтотерапія при гострій нирковій недостатності. Дієтотерапія при хронічній нирковій недостатності. Дієтотерапія при сечокам"яній хворобі

Тема 6. Особливості дієтотерапії дітей та підлітків. Значення основних харчових речовин та потреби в них у дітей та підлітків. Особливості харчування дітей різного віку

Тема 7. Дієтотерапія при хірургічних захворюваннях. Дієтотерапія у передопераційний період. Дієтотерапія у перед- та післяопераційний період. Дієтотерапія при травмах. Дієтотерапія опікової хвороби. Харчування при онкологічних захворюваннях. Харчування та канцерогенез.

Тема 8. Дієтотерапія при деяких інших захворюваннях та станах. Харчування при гострих інфекційних захворюваннях. Харчування при захворюваннях легень. Харчування при захворюваннях шкіри. Харчування при анеміях та інших захворюваннях крові. Харчова алергія. Харчування при деяких спадкових та набутих ферментопатіях. Лікувальне харчування при гестозах вагітності. Харчування при захворюваннях нервової системи.

**РОБОЧИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
ЦИКЛУ ТЕМАТИЧНОГО УДОСКОНАЛЕННЯ ЛІКАРІВ
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДІЄТОЛОГІЇ В КЛІНІЧНІЙ ПРАКТИЦІ»
НА КАФЕДРІ ТЕРАПЕВТИЧНИХ ТА ХІРУРГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН
на 2020-2021 н. р.**

Тривалість навчання на кафедрі – 2 тижні (78 год.)	
лекцій.....	14 годин
семінарських занять.....	18 годин
практичних занять.....	44 годин
співбесіда.....	2 години
всього годин.....	78 години
робочих днів.....	10

№	Назва розділу	лекції	практичні заняття	семінари	співбесіда	разом
1	2	3	4	5	6	7
1.	Тема 1. Дієтологія як самостійна дисципліна. Основи здорового харчування.	2	4	4	-	10
2.	Тема 2. Дієтотерапія хворих на патологію шлунково-кишкового тракту.	2	6	2	-	12
3.	Тема 3. Дієтотерапія хворих з патологією серцево-судинної системи.	2	4	2	-	8
4.	Тема 4. Дієтотерапія хворих з патологією ендокринної системи та порушення обміну речовин.	2	6	2	-	10
5.	Тема 5. Дієтотерапія хворих з патологією сечовидільної системи.	2	4	2	-	8
6.	Тема 6. Особливості дієтотерапії дітей та підлітків.	2	6	2	-	10
7.	Тема 7. Дієтотерапія при хірургічних захворюваннях.	2	6	2	-	10
8.	Тема 8. Дієтотерапія при деяких інших захворюваннях та станах.	-	8	2	-	8
9.	Співбесіда				2	2
	Разом	14	44	18	4	78

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
ЛЕКЦІЙ ЦИКЛУ ТЕМАТИЧНОГО УДОСКОНАЛЕННЯ ЛІКАРІВ
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДІЄТОЛОГІЇ В КЛІНІЧНІЙ ПРАКТИЦІ»
НА КАФЕДРІ ТЕРАПЕВТИЧНИХ ТА ХІРУРГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН
на 2020-2021 н.р.

1. Дієтологія як самостійна дисципліна. Основи здорового харчування. – 2 год.
2. Дієтотерапія хворих на патологію шлунково-кишкового тракту. – 2 год.
3. Дієтотерапія хворих з патологією серцево-судинної системи. – 2 год.
4. Дієтотерапія хворих з патологією ендокринної системи та порушення обміну речовин. – 2 год.
5. Дієтотерапія хворих з патологією сечовидільної системи. – 2 год.
6. Особливості дієтотерапії дітей та підлітків. – 2 год.
7. Дієтотерапія при хірургічних захворюваннях. – 2 год.

Всього лекцій: 14 год.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ЦИКЛУ ТЕМАТИЧНОГО УДОСКОНАЛЕННЯ
ЛІКАРІВ
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДІЄТОЛОГІЇ В КЛІНІЧНІЙ ПРАКТИЦІ»
НА КАФЕДРІ ТЕРАПЕВТИЧНИХ ТА ХІРУРГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН
на 2020-2021 н.р.

1. Дієтологія як самостійна дисципліна. Основи здорового харчування. Загальні питання фізіології травлення. Патофізіологія білкового обміну. Патофізіологія вуглеводного обміну. Патофізіологія ліпідного обміну. Патофізіологія водно-сольового обміну. Клінічна вітамінологія. - 2 год
2. Актуальні питання раціонального харчування. Харчові речовини і їх біологічна роль. Технологія приготування дієтичних страв. Технологія приготування страв і кулінарних виробів з підвищеною біологічною активністю і пониженою енергетичною цінністю. - 2 год
3. Харчування при захворюваннях стравоходу. Харчування при захворюваннях шлунка та ДПК. - 2 год.
4. Харчування при захворюваннях тонкої та товстої кишки. Харчування при захворюваннях підшлункової залози. - 2 год.
5. Харчування при патології печінки. Харчування при патології жовчного міхура та жовчних шляхів. – 2 год.
6. Дієтотерапія хворих з патологією серцево-судинної системи. Дієтотерапія при атеросклерозі та дисліпідеміях. – 2 год.
7. Дієтотерапія при гіпертонічній хворобі. Дієтотерапія при ревматизмі. Дієтотерапія при хронічній недостатності кровообігу. – 2 год.
8. Дієтотерапія при цукровому діабеті. – 2 год.
9. Дієтотерапія при ожирінні. – 2 год.

10. Дієтотерапія при подагрі. – 2 год.
11. Дієтотерапія при гострому гломерулонефриті. Дієтотерапія при хронічному гломерулонефриті. Дієтотерапія при хронічному пієлонефриті. Дієтотерапія при сечокам'яній хворобі. – 2 год.
12. Дієтотерапія при гострій нирковій недостатності. Дієтотерапія при хронічній нирковій недостатності. – 2 год.
13. Особливості дієтотерапії дітей та підлітків - 2 год.
14. Значення основних харчових речовин та потреби в них у дітей та підлітків.- 2 год.
15. Особливості харчування дітей різного віку – 2 год.
16. Дієтотерапія у передопераційний період. Дієтотерапія у перед- та післяопераційний період. - 2 год.
17. Дієтотерапія при травмах. Дієтотерапія опікової хвороби. – 2 год.
18. Харчування при онкологічних захворюваннях. Харчування та канцерогенез. – 2 год.
19. Харчування при гострих інфекційних захворюваннях. Харчування при захворюваннях легень. – 2 год.
20. Харчування при захворюваннях шкіри. Харчова алергія. – 2 год.
21. Харчування при анеміях та інших захворюваннях крові. Харчування при деяких спадкових та набутих ферментопатіях. – 2 год.
22. Лікувальне харчування при гестозах вагітності. Харчування при захворюваннях нервової системи. – 2 год.

Всього практичних занять: 44 год.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ЦИКЛУ ТЕМАТИЧНОГО УДОСКОНАЛЕННЯ
ЛІКАРІВ
«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДІЄТОЛОГІЇ В КЛІНІЧНІЙ ПРАКТИЦІ»
НА КАФЕДРІ ТЕРАПЕВТИЧНИХ ТА ХІРУРГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН
на 2020-2021 н.р.

1. Дієтологія як самостійна дисципліна. Основи здорового харчування. – 4 год.
2. Дієтотерапія хворих на патологію шлунково-кишкового тракту. – 2 год.
3. Дієтотерапія хворих з патологією серцево-судинної системи. – 2 год.
4. Дієтотерапія хворих з патологією ендокринної системи та порушення обміну речовин. – 2 год.
5. Дієтотерапія хворих з патологією сечовидільної системи. – 2 год.
6. Особливості дієтотерапії дітей та підлітків. – 2 год.
7. Дієтотерапія при хірургічних захворюваннях. – 2 год.
8. Дієтотерапія при деяких інших захворюваннях та станах. – 2 год.

Всього семінарських занять: 18 год.

Питання для підсумкового заняття з лікарями-слухачами циклу тематичного удосконалення «АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДІЄТОЛОГІЇ В КЛІНІЧНІЙ ПРАКТИЦІ» на 2020-2021 н.р.

1. Дієтологія як самостійна дисципліна. Основи здорового харчування. Функції їжі.
2. Основна біологічна роль білка. Назвіть джерела білка. Які види амінокислот. Яка норма білку в харчуванні для здорової людини. Наслідки білкової недостатності.
3. Біологічна роль вуглеводів. Яка мінімальна кількість вуглеводів необхідна людині. Від чого залежить кількість вуглеводів в харчуванні. Роль харчових волокон в харчуванні.
4. Біологічна роль жирів. Від чого залежать потреби людини в жирах. Яка різниця між насиченими та ненасиченими жирними кислотами. Біологічна роль тригліцеридів. Транс-жирні кислоти та наслідки їх вживання.
5. Класифікація вітамінів. Назвіть причини неадекватного забезпечення організму вітамінами.
6. Назвіть основні функції мінеральних речовин. Основні клінічні прояви їх дефіциту та корекції.
7. Актуальні питання раціонального харчування. Харчові речовини і їх біологічна роль. Технологія приготування дієтичних страв. Технологія приготування страв і кулінарних виробів з підвищеною біологічною активністю і пониженою енергетичною цінністю.
8. Назвіть основні принципи харчування при захворюваннях стравоходу та при захворюваннях шлунка та ДПК.
9. Харчування при захворюваннях тонкої та товстої кишки. Харчування при захворюваннях підшлункової залози.
10. Харчування при патології печінки. Харчування при патології жовчного міхура та жовчних шляхів.
11. Дієтотерапія хворих з патологією серцево-судинної системи.
12. Дієтотерапія при атеросклерозі та дисліпідеміях.
13. Дієтотерапія при гіпертонічній хворобі. Дієтотерапія при ревматизмі. Дієтотерапія при хронічній недостатності кровообігу.
14. Дієтотерапія при цукровому діабеті.
15. Дієтотерапія при ожирінні.
16. Дієтотерапія при подагрі.
17. Дієтотерапія при гострому гломерулонефриті. Дієтотерапія при хронічному гломерулонефриті.
18. Дієтотерапія при хронічному пієлонефриті. Дієтотерапія при сечокам"яній хворобі.
19. Дієтотерапія при гострій нирковій недостатності. Дієтотерапія при хронічній нирковій недостатності.
20. Особливості дієтотерапії дітей та підлітків. Значення основних харчових речовин та потреби в них у дітей та підлітків.

21. Особливості харчування дітей різного віку.
22. Дієтотерапія у перед- та післяопераційний період.
23. Дієтотерапія при травмах.
24. Дієтотерапія опікової хвороби.
25. Харчування при онкологічних захворюваннях. Харчування та канцерогенез.
26. Харчування при гострих інфекційних захворюваннях.
27. Харчування при захворюваннях легень.
28. Харчування при захворюваннях шкіри. Харчова алергія.
29. Харчування при анеміях та інших захворюваннях крові. Харчування при деяких спадкових та набутих ферментопатіях.
30. Лікувальне харчування при гестозах вагітності.
31. Основні принципи дієтичного харчування при захворюваннях нервової системи.

**ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ ЗАСВОЄННЮ
ЛІКАРЯМИ-СЛУХАЧАМИ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ЦИКЛУ ТЕМАТИЧНОГО
УДОСКОНАЛЕННЯ ЛІКАРІВ «АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДІЄТОЛОГІЇ В КЛІНІЧНІЙ
ПРАКТИЦІ»**

1. Основні принципи опитування та огляду пацієнтів. Оформлення медичної документації по харчуванню.
2. Дайте практичні рекомендації з харчування пацієнту на гастроєзофагеальну рефлюксну хворобу.
3. Дайте практичні харчові рекомендації при дисфункції жовчного міхура за гіпокінетичним типом.
4. Скласти приблизне 3х добове меню пацієнту на подагру.
5. Оцінка харчового статусу та практичні рекомендації пацієнту на ожиріння 2 ст.
6. Проведіть розрахунок добового та разового об'єму харчування дітям 7 та 15 років.
7. Дайте практичні харчові рекомендації вагітній з анемією легкого ступеня.
8. Дайте практичні рекомендації щодо харчової превенції канцерогенезу.
9. Особливості харчування пацієнта на цукровий діабет 2 типу з масою тіла 90 кг та ростом 175см.
10. Дайте рекомендації щодо харчування пацієнта в післяопераційном у періоді з приводу резекції сигмовидної кишки (2й день після операції).

Список рекомендованої літератури

1. Азбука харчування. Лікувальне харчування: Довідник / За ред. Г.І.Столмакової, І.О.Мартинюка. – Львів: Світ, 1991. – 208 с. Бібліогр.: С.

202.

2. Аметов А.С. Сахарный диабет 2 типа. Основы патогенеза и терапии. – М., 2003. – С. 69–73.
3. Аронов Д.М. Сердечно-сосудистая система и Омега-3 полиненасыщенные жирные кислоты. Здоровье Украины, 2006. - №24/1. с.71
4. Батурин А.К., Конь И.Я., Гмошинская М.В., Украинцев С.Е. Рациональное питание беременных и кормящих женщин. Информационное письмо. М.- 2009.- 16 с.
5. Витамины, макро- и микроэлементы / В.Г. Ребров, О.А. Громова – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2008. – 960 с. : ил.
6. Волошин О.І., Сплавський О.І. Основи оздоровчого харчування. Чернівці.- 2002. – 304 с.
7. Галявич А.С. Салахова Л.Р. Нарушение обмена жирных кислот при атеросклерозе и возможности его коррекции. Кардиология, 2006. – №12. – с. 30-31
8. Гігієна харчування з основами нутриціології: Підручник; У 2 кн. // Б.М.Штабський, В.І.Федоренко / За ред. В.І.Ципріяна. – К.: Медицина, 2007. – 544 с.
9. Гусева С.А. Железодефицитная анемия. // Лікування та діагностика.- 2000.- №2.- С.25-32.
10. Доценко В.А., Мосийчук Л.В. Болезни избыточного и неостаточного питания. Санкт-Петербург.: Фолиант.- 2004.- 111 с.
11. За ред. Л.А.Пирога. Клінічна нефрологія. Київ «Здоров'я», 2004. – 526с.
12. Лусс Л.В. – Пищевая аллергия: проблемы диагностики и терапии // Лечащий врач. – 2003. -№3.- С.11-21.
13. Мороз Г.З. Подагра: сучасні підходи до діагностики та лікування. // Therapia.- №7-8 (49).-2010.- С.12-17.
14. Москалев Ю.И. Минеральный обмен. – М.: Медицина, 1985. – 288 с. : ил.
15. Ногаллер А.М. Пищевая аллергия.- М.: Медицина, 1983. – 192 с.
16. Общая нутрициология : Учебное пособие / А.Н.Мартинчик, И.В.Маев, О.О.Янушевич. – М.: МЕДпресс-информ, 2005. – 392 с., илл.
17. Под ред. А.Ю.Барановского . Диетология. Руководство. СПб. «Питер» 2008. – 1024с.
18. Под ред. И.М.Воронцова, А.В.Мазурина. Справочник по детской диететике. Ленинград, «Медицина», 1980. – 415с.
19. Рациональная витаминотерапия и витаминотерапия //Под редакц. Г.В.Донченко, А.П.Викторова, О.В.Курченко.- Київ: Здоров'я.-2008.- 407 с.
20. Ребров В.Г., Громова О.А. Витамины и микроэлементы. М.: 2003.- 647с.
21. Руководство по клинической диетологии /Под ред. А.Ю.Барановского – СПб.:Питер, 2001.-544с.
22. Руководство по парентеральному и энтеральному питанию /Под ред. И.Е.Хорошилова – СПб.: Нормед-Издат., 2000, - 376с.
23. Самсонов М.А. Системный подход и системный анализ в диетологии //Вопр.питания.- 2004.- №1.- С.3-10.
24. Синяченко О.В. Сучасні погляди на патогенетичне лікування подагри. //

Укр.ревматол.журн.- 2003.-Т.11, №1.-С.35-41.

25. Смолянський Б.Л., Лифляндський В.Г. Дієтологія. Новейший справочник для врачей.// СПб, Сова; М: Изд-во Эксмо, - 2004.- 816 с.
26. Тутельян В.А., Справочник по диетологии. М.: Медицина, 2002 г., 544 с.
27. Тутельян В.А., и др.. Лечебное питание: современные подходы к стандартизации диетотерапии.. Москва, 2007 г. – 304с.
28. Тутельян В.А., Попова Т.С. Новые стратегии в лечебном питании. М.:Медицина.-2002.- 141 с.
29. Харченко Н.В. Анохіна Г.А., Зиков В.І. Біохімічні особливості перебігу та дієтотерапія метаболічного синдрому у хворих із жировою дистрофією печінки // Ліки України. – 2004. – № 12 (89). – С. 30 – 33.
30. Харченко Н.В., Анохіна Г.А. Сучасна дієтотерапія захворювань органів травлення. – К., 2005. – 144 с.
31. Чарльз В. Ван ВэйШ, Кэрол Айертон-Джонс. Секреты питания. Санкт-Петербург: Диалект.- 2006.- 288с.
32. Davis, C.D., and Ross, S.A. (2008). Evidence for dietary regulation of microRNA expression in cancer cells. Nutr Rev 66, 477–482.
33. Diehl A.M. Fatty liver, hypertension, and the metabolic syndrome // Gut.- 2004.- Vol. 53, №7.- P.923-924.
34. Finney Rutten, L.J., Lazarus Yaroch, A., Colon-Ramos, U., and Uriyoan, A.A. (2008). Awareness, use, and perceptions of low-carbohydrate diets. Prev Chronic Dis 5, A130.
35. Freedman, N.D., Park, Y., Subar, A.F., Hollenbeck, A.R., Leitzmann, M.F., Schatzkin, A., and Abnet, C.C. (2008). Fruit and vegetable intake and head and neck cancer risk in a large United States prospective cohort study. Int J Cancer 122, 2330–2336.
36. Ledoux S, Msika S, Moussa F, et al. Comparison of nutritional consequences of conventional therapy of obesity, adjustable gastric banding, and gastric bypass. Obes Surg 2006;8:1041–9.
37. World Health Organization. Global strategy for the prevention and control of noncommunicable diseases. Report by the Director General. A53/4. Fifty-third World Health Assembly, May 2000. WHO, Geneva. 2000.
38. Zuckerman MJ. The role of fiber in the treatment of irritable bowel syndrome: therapeutic recommendations// J. Clin. Gastroenterol. – 2006. – Vol. 40, №2. – P.104-108.

Зміни та доповнення до робочої програми

_____ **н.р.**

Протокол № _____ від «_____» _____ р.
Завідувач кафедри _____

Протокол № _____ від «_____» _____ р.
Голова НМР факультету _____